

THE POETICS OF NAMES IN THE WORKS OF IOAN ALEXANDRU

Valerica Draica, Assist. Prof., PhD, University of Oradea

Abstract: The introduction will make a short excursion into history theme from Marcus Fabius Quintilian Quintilianus or (n. 35 - d. 100) was a Roman rhetorician and educator, one of the famous Latin orators and writers in the current studies. The study will address the significance of the poet in question pseudonym, then continued with major names to be present in poetic creation of John Alexander.

Name, are not elected, not incidentally, belong poet and folk heroes, mention Avram Iancu, Brâncoveanu and his sons, George Șincai, Mary of Egypt, John Wallachian, Maria Brancovan, Nicodemus of Tismana, James Tudor Vladimirescu, Neagoe, Negru Voda, Job, Master Manole, Cap Popa, Mircea the Elder, Michael the Brave, Bogdan, Horia Craiul, Simion Bărnuțiu Jeremiah Wallachian, Vasile Lucaciu, Eminescu... Another lot of words emanating from religious and biblical having an excessive emotionality, and a special semantic expressiveness. There are words that are organized in a highly metaphorical poetic language, even if we are not dealing with metaphors themselves.

Here are just a few such words, which are themselves religious poetic values, metaphorical and metaphorical: altar appears to mean ideal, belief, divination.

Keywords: John, Alexander, Avram Iancu, Bogdan, Horea, poetic language, sanctuary, ideal, faith, divine.

Ioan Alexandru este un tradiționalist cu accente moderniste. Asemenea altor poeți, care au scris înaintea lui, el posedă și cultivă anumite aspecte particularizante, între care nu lipsesc pitorescul local, lexical inclusiv, teme și motive ale folclorului regional, specificări de natură geografică, sentimentul de durere istorică, tratarea la modul bizantin a decorativului religios, iar stările exprimate nu sunt umilința și extazul, ci reculegerea stăpânită, tinzând spre o luminozitate duminicală... Creația sa conține elemente religioase, religiozitatea poetului fiind în plină descoperire, elementele depistabile de acest fel ținând mai ales de tehnică, adevăratul topos în care se mișcă poetul fiind un sat de minuni, o lume rurală de care este legat prin toate fibrele ființei sale.

Numele său real, a fost Ion Sandor. Tânărul creștin s-a născut în ziua de 25 decembrie 1941, ziua nașterii poetului coincide cu sărbătorirea nașterii Mântuitorului nostru, Iisus Hristos.

Încă de la poetul latin Marcus Fabius Quintilianus - Quintilian (n. 35 - d. 100), fost retor și pedagog roman, preocuparea pentru alegerea numelui de scriitor a fost prezentă. Așa că **Ioan Alexandru**, credem că a fost ales ca nume de scriitor după apostolul *Ioan*, din Biblie: **Ioan Botezătorul** (...Ioan, fiul lui Zaharia) este una dintre figurile centrale ale creștinismului și islamului, predicator și botezător pe malurile râului Iordan, înainte-mergătorul, vestitorul și botezătorul lui Iisus; este numit de Iisus „cel mai mare dintre cei născuți dintre femei”, iar Biserica Creștină îl cinstește ca pe cel mai mare dintre sfinți (având nu mai puțin de 3 sărbători dedicate lui)¹, iar Alexandru - **Alexandru cel**

¹ cf. Wikipedia

Mare (în greacă, Μέγας Αλέξανδρος, Megas Alexandros, n. 20 iulie 356 î.Hr. – m. 10 iunie 323 î.Hr.), cunoscut și sub numele de **Alexandru Macedon**, **Alexandru al III-lea al Macedoniei** sau **Alexandros III Philippou Makedonon**, rege al Macedoniei (336 î.Hr.-323 î.Hr.), a fost unul dintre primii mari strategii și conducători militari din istorie, cuceririle sale spectaculoase făcându-i pe macedoneni stăpânii Orientului Apropiat. La moartea sa, la vârsta de 32 de ani, Alexandru era stăpânul celui mai mare imperiu cucerit vreodată, el a contribuit substanțial la răspândirea **civilizației** elenistice în întreaga lume.²

Așadar, de la Ioan, personajul biblic, și de la Alexandru, stăpânul unui imperiu, a rămas în poezia românească acest pseudonim literar, Ioan Alexandru, poetul care n-a putut teoretiza limpede și concis crezul său, darurile inimii sale, din cauza vicisitudinilor timpurilor în care a trăit. El s-a exprimat, cel mai adesea, eufemistic, mai mult sugerând decât enunțând ideile și concepțiile sale creștin-ortodoxe despre viață, poezie și poet. A mizat imens, pe buna credință și inteligența publicului său care are meritul și poate fi lăudat pentru că l-a înțeles în toată profunzimea gândirii sale.

Argumentele în favoarea afirmației noastre sunt următoarele: lirica lui Ioan Alexandru este o expresie tipică a sufletului rural, a lunii satului văzut ca centru al universului, cadrul experiențelor sale existențiale și prag al credinței. Sufletul satului îl modelează și-l inspiră, el însuși fiind urmaș de cântăreți dieci în stranele bisericilor ardelene, care a fost învățat, de mic, să-ngenuncheze:

„Că-ngenunchez frenetic, în fața orișicui
Și-s pregătit de jertfă în fiecare clipă,
Că nu mă tem de-acum de spada nimănui
Și fiecă idee a mea e cu aripă.”
(Autoportret).³

Apar în poezia lui Ioan Alexandru diferite nume, care nu sunt alese, deloc întâmplător. Eroii poetului aparțin creației populare și istoriei noastre milenare, în acest sens îi amintim pe: Avram Iancu, Constantin Brâncoveanu și fiii săi, Gheorghe Șincai, Maria Egipteanca, Ioan Valahul, Maria Brâncoveanu, Nicodim de la Tismana, Iacob, Tudor Vladimirescu, Neagoe Basarab, Negru Vodă, Iov, Meșterul Manole, Popa Șapcă, Mircea cel Bătrân, Mihai Viteazul, Bogdan, Horea Craiul, Simion Bărnuțiu, Ieremia Valahul, Vasile Lucaci, Eminescu, Maria de Mangop, Daniil Sihuștru, dar și locuri cu adânci semnificații: Putna, Transilvania, Țara Românească, Moldova, Maramureșul, Voroneț, Ieud, Râmeț, Moisei, Sighet, Izvorul Izei, Alba Iulia, Câmpia Turzii, Potaissa, Napoca, Niculițel, Tomis, Cotnari... Aceste antroponime și toponime vin să configureze Patria și luminile ei, tradiția, dăinuirea, iubirea, statornicia, lucrarea între divinitate și frumos, bine și adevăr, bună înțelegere și slava lui Dumnezeu, punând în relief tocmai omul dăruit slavei cerești și Grădina Maicii Domului, unde fiul lui Dumnezeu a găsit pământ rodnic pentru credință. În plus, aceste denominații au menirea de a primi și a reflecta Lumina și Bucuria, iubirea și comuniunea între Fiul Omului, Lumina Lunii, și armonia cosmică și umană. Sunt, în *Imnele* construite pe aceste calapoade, ceremonializări și celebrări ale jertfei și ale înălțării, ale întoarcerii la izvoarele credinței și ale rostului vieții.

² cf. Wikipedia

³ Alexandru, Ioan, *Cum să vă spun*, București, Ed.pt.Lit., 1964, p. 23.

De pretutindeni iradiază însă lumina Duhului Sfânt, transfigurarea puterii Cuvântului, vibrația omului care, de-a lungul existenței sale, și-a redescoperit și redefinit ființa și viața.

Alte cuvinte, într-un număr la fel de mare, emană din spațiul religios și biblic, având o afectivitate excesivă, dar și o expresivitate semantică aparte. Aceste cuvinte se organizează, în totalitate, într-un limbaj poetic puternic metaforizat, chiar dacă nu avem de-a face cu metafore propriu-zise. Iată doar câteva astfel de cuvinte, care sunt prin ele însele valori poetice religioase, metaforice și metaforizante:

- *altar* - apare cu sensul de ideal, credință, divinizare, desăvârșire sau perfecțiune;
- *beznă* - este o metaforă a necunoscutului, a nepătrunsului, dar și a deznădejzii;
- *crinul* - este simbol al purității, al nevinovăției;
- *clopotul* - este simbolul credinței, al chemării, al morții și vestirii, al rezonanței interioare și al sfârșitului, al cerului și al iubirii, metaforă a zbuciumului, a cuvântului;
- *ceara* - apare ca simbol al morții, al inconsistenței, al bolii, al ascetismului, al culorii galbene;
- *cale* - exprimă sensul vieții, destinul, rostul, tâlcul;
- *cărare* - este simbol al trecerii, al morții, este destin și metaforă a trăirilor;
- *ceață* - este metaforă a imaginii difuze, estompate a trecutului, a uitării primordialului, ori simbol al tainei;
- *cerul* - este locul dumnezeirii, al zeilor, este divinitatea, simbol al credinței, al transcendentului, al destinului;
- *crucea* - este simbol al credinței, al suferinței, al morții;
- *cuvântul* - este simbolul vieții, credința, începutului cărții sfinte, porunca, formula magică, actul magic;
- *edenul* - este folosit ca simbol al frumuseții absolute;
- *izvorul și fântâna* - sunt metafore ale începutului, ale profunzimii și necunoscutului, ale regenerării, dar și morții;
- *floarea* - este metafora femeii iubite, a podoabei, artei, a sufletului și gândurilor, este esența frumuseții, vieții, bucuriei și tinereții, este simbolul pasiunii, iubirii și promisiunii, al gingășiei și fragilității, al bunătății și purității;
- *fagurele* - este simbolul perfecțiunii, al belșugului...

Alți termeni, prezenți în număr mare în creația poetului, sunt pur biblici și religioși:

rugă, rugăciune, împăcare, cimitir, biserică, sfânt, candelă, jertfă, milostiv, psaltire, înviere, răstignire, sacru, Treimea, troiță, praznic, colindă, priveghi, pelerin, dezlegare, sinaxar, fiu păzitor, prohod, bazilică, împărtașanie, teofanie, monah, preot, epifanie, evangheliar, târnosire, chiot, înmulțirea pâinilor, har, rai, iad, săptămâna luminată, sâmbăta morților, litanie, diavol, cădelniță...

După părerea noastră, Ioan Alexandru este unul dintre cei mai importanți poeți creștini din istoria postbelică a literaturii române. Cu el pare a se fi încheiat, în apoteoza luminii line, a luminii neîncepute, șirul marilor poeți tradiționaliști ai Ardealului. Înfruntând, când senin, când viforos, suspiciunile mai vechi sau mai noi, el a urcat Golgota veacului trecut, alternând diatriba procească a bibliei cu maiestatea sublimă a învierii bizantine, nebun întru Hristos și neamul lui răstignit la porțile Răsăritului. Sărac cu duhul, în sensul pur al Evangheliei, el a fost, în acest târziu de lume glasul care strigă în pustie, logos-ul apocaliptic al pământului transfigurat. Sau, cum spunea însuși poetul, într-o conferință din 23 noiembrie 1991, la Brăila,

la primul Festival Național de poezie creștină, *La început a fost cuvântul*, titlu care i se potrivește, însuși poetului:

„Poeții nu sunt altceva decât niște focuri aprinse de niște oameni în care arde setea de Dumnezeu. Mi-aduc aminte de-acea noapte extraordinară când am scris prima poezie. Fusesem să văd o pictură, anume *Învierea lui Iisus Christos*, de Grunewald. Am stat două zile să mă uit la ea... Am adormit și toată noaptea a stat asupra sufletului meu nemernic și păcătos o lumină colosală. O lumină nemaipomenită... Săltam de fericire. Sunt absolut sigur că era lumina Învierii. Am scris în acea noapte, aproape pe cearșaf, poemul *Lumină lină*... Poeții sunt această mărturie a învierii lui Iisus Christos în istorie și a prezenței Duhului Sfânt în viața noastră... Când cercetezi viața cuiva și vrei să scrii despre el, trebuie să vezi dacă a fost gata de jertfă. Tot secretul vieții este să-l găsești pe om în stare de jertfă. N-aveți nici o valoare dacă nu sunteți oameni pregătiți pentru jertfă... Toți suntem tentați să fugim de pe cruce. Lucrarea noastră e ca, obligatoriu fără să cârtim, să ne luăm crucea...

În Iisus Christos avem un exemplu desăvârșit. De bunăvoie, fără de cârtire și fără de violență, a făcut o lucrare pe placul lui Dumnezeu.”⁴

Din cauza timpului în care a trăit, Ioan Alexandru n-a putut teoretiza limpede și concis crezul său, darurile inimii sale. El s-a exprimat, cel mai adesea, eufemistic, mai mult sugerând decât enunțând ideile și concepțiile sale creștin-ortodoxe despre viață, despre poezie și poet. A mizat imens, pe buna credință și inteligența publicului său, care a avut meritul și poate fi lăudat pentru că l-a înțeles, pe poet, în toată profunzimea gândirii sale.

Bibliografie

Alexandru, Ioan (1964), *Cum să vă spun*, Editura pentru Literatură, București.

Alexandru, Ioan (1978), *Iubirea de patrie*, Editura Dacia, Cluj-Napoca.

Alexandru, Ioan (1982), *Pământ transfigurat*, Editura Minerva, București.

Alexandru, Ioan (1993), *Căderea zidurilor Ierihonului sau Adevărul despre Revoluție*, Editura Valea Plopilor, Vălenii de Munte.

... *Cântarea Cântărilor* (1977), Studiu introductiv de Zoe Dumitrescu - Bușulenga. Traducere din limba ebraică, note și comentarii de Ioan Alexandru, Editura Științifică și Enciclopedică, București

⁴ Ioan Alexandru, *Despre poezia creștină* – prelegere ținută la Brăila, 23 nov. 1991